

Наталія Тарасенко,

мол. наук. співроб. відділу політологічного аналізу СІАЗ
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ВИРОБНИЦТВА

Стаття присвячена розгляду інноваційних тенденцій у бібліотечно-інформаційному виробництві. У контексті вдосконалення інформаційних продуктів бібліотек висвітлено специфіку бібліотечних веб-сайтів і мережевих сторінок. Обґрунтовано та розкрито такі характеристики веб-сайтів і мережевих сторінок бібліотек, як оперативність, мобільність, різноформатність, регулярність, реагентність, інтерактивність. Аргументовано доречність трактування бібліотечних сайтів і сторінок у соцмережах як багаторівневих комплексних інтегрованих бібліотечно-інформаційних продуктів.

Ключові слова: інформаційне виробництво бібліотек, інформаційний продукт, веб-сайт бібліотеки, сторінки бібліотек у соціальних мережах.

Інформаційно-виробнича діяльність бібліотек розпочалася одночасно з їх виникненням і відображає еволюційний розвиток бібліотек як соціально-комунікативних інституцій. Одним з перших видів інформаційних продуктів бібліотек стали копії документів та їхніх фрагментів, а саме переписані документи. Водночас виник і такий вид інформаційного продукту, як рукописні реєстри книг, попередники теперішніх каталогів.

З появою книгодрукування інформаційне виробництво бібліотек інтенсифікувалося. З'явилася можливість тиражування та розповсюдження книг як матеріальних носіїв інформації. Це стало одним з чинників доступності джерел знань і, як наслідок, підвищення освіченості широкого загалу суспільства.

У середині XIX ст. у зв'язку з різким збільшенням темпів приросту знань та інформації в окремих галузях науки, насамперед у хімії та фізиці, з'явилася необхідність видання першого реферативного журналу – інформаційного продукту, що дає можливість отримати уявлення про зміст документа без звернення безпосередньо до документа. Використання реферативного журналу дало змогу користувачеві бути в курсі зміни системи знань при прийнятних витратах часу. Подальший розвиток бібліотек супроводжувався створенням інших різновидів інформаційних

продуктів, які згодом стали традиційними для бібліотечно-інформаційного виробництва. Зокрема, на рівні первинної інформації, виробленої бібліотекою для сприяння користувачам в орієнтації у системі її діяльності та ресурсів, доречно розглядати режим і порядок роботи бібліотеки, правила користування фондами тощо. Більш складним інформаційним продуктом стали бібліографічні збірники, реферативні видання нових надходжень, тематичні списки відповідних анотованих продуктів довідково-бібліографічних служб, рубрикатори, тематичні виставки тощо.

Традиційні інформаційні продукти бібліотек доволі ґрунтовно досліджували українські та зарубіжні бібліотекознавці, зокрема Г. Ковальчук, Т. Вилегжаніна, Т. Добко, Л. Костенко, О. Баркова, І. Антоненко, Ю. Столяров, М. Дворкіна, А. Чачко, І. Якобсон. Утім, з огляду на постійний розвиток і вдосконалення їхніх жанрів і видів, актуалізується завдання дослідження сучасних інформаційних продуктів бібліотек, створення яких передбачає використання інноваційних підходів і технологій. Зокрема, окремим напрямом досліджень у бібліотекознавстві стало вивчення цифрових інформаційних продуктів, створення яких було започатковане в результаті використання новітніх комп'ютерних технологій обробки та надання інформації, що зумовили докорінні перетворення у бібліотечній технології. Представлена в електронному вигляді бібліографічна, реферативна, фактографічна, довідкова, науково-технічна та інша інформація набула самостійного значення інформаційних продуктів і послуг. У результаті сформувався новий вид інформаційного продукту – цифровий.

Разом з тим потреба суспільства в систематизованій інформації, використання якої забезпечує прийняття більш оперативних, ефективних та обґрунтованих рішень у державному управлінні, політиці, бізнесі, праві, освіті тощо, змістила акценти інфотворчої діяльності бібліотек у площину виробництва власних продуктів аналітичного спрямування. Таким чином сучасна бібліотека трансформувалася у загальносуспільний інформаційний центр, який надає не лише технічні можливості доступу до первинної, необробленої інформації, а й створює якісно інший рівень доступу – інтелектуальний, що забезпечує доступ до структурованої, систематизованої інформації, робить зріз по певній проблемі на основі аналізу великих масивів первинних джерел, застосовуючи для цього певні наукові та інтелектуальні технології.

Прикладом позитивного досвіду інформаційно-аналітичного виробництва вітчизняних бібліотек є діяльність підрозділів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ) – Служби інформаційно-

аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ), Національної юридичної бібліотеки (НЮБ) та Фонду Президентів України (ФПУ). Діяльність цих структур спрямована, головним чином, на задоволення інформаційно-аналітичних запитів органів державної влади всіх рівнів, громадських організацій, економічних структур, наукових працівників, які цікавляться суспільно-політичною та економічною тематикою.

Підготовка відповідних інформаційно-аналітичних продуктів поєднує дві форми роботи – оперативне інформування щодо ситуації або проблеми на основі щоденного моніторингу інформації та підготовку аналітичних матеріалів з окремих питань, які дають змогу сформулювати цілісне бачення проблеми, встановити причинно-наслідкові зв'язки, вивчити точки зору експертів, визначити фактори впливу, перспективи розвитку, наслідки тощо. Повнотекстові версії інформаційно-аналітичних продуктів представлені на сайті НБУВ, а їхні друковані примірники також адресно надаються відповідним замовникам.

Варто відзначити, що, крім НБУВ, інформаційно-аналітичні продукти виробляються, щоправда, у менших обсягах, іншими національними бібліотеками України. Аналіз сайтів Національної парламентської бібліотеки України (<http://www.nplu.org/>), Національної історичної бібліотеки України (<http://nibu.kiev.ua/>), Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника (<http://www.lsl.lviv.ua/>), Одеської національної наукової бібліотеки ім. М. Горького (<http://odnb.odessa.ua/>), Національної наукової медичної бібліотеки (<http://www.library.gov.ua/ru/>), Національної бібліотеки України для дітей (<http://chl.kiev.ua/>) дає підстави для висновку, що сьогодні поширеними бібліотечно-інформаційними продуктами є науково-бібліографічні та науково-дослідні видання, представлені бібліографічними посібниками, покажчиками змісту, реферативними збірниками, інформаційними бюлетенями, матеріалами науково-практичних конференцій, оглядами науково-дослідної роботи наукових бібліотек тощо.

Специфіка інформаційно-аналітичних продуктів бібліотек, їх різновиди та технологія підготовки детально розглядалися у працях українських бібліотекознавців, зокрема Н. Кушнарєнко [12], І. Давидової [5], В. Ільганаєвої [9], В. Горового [3], Т. Гранчак [4]. Значний внесок у розробку різних аспектів інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек зробили О. Кобелев [11], В. Захарова, Л. Філіпова [8], В. Пальчук [13], О. Постельжук [14], Л. Чуприна [24], В. Бондаренко [1] та ін. Отже, з огляду на розробленість питання, у цій роботі окремо його не розглядатимемо.

Водночас більш детального дослідження потребують процеси інформаційного виробництва бібліотек, пов'язані з упровадженням у бібліотечне середовище технологій Web 2.0. Їх використання вивело виробництво інформації на новий рівень і заклало підґрунтя для створення інформаційних продуктів, поширюваних лише в мережі Інтернет – сайтів, блогів, сторінок бібліотек у соціальних мережах. Як інформаційні продукти бібліотек ці ресурси поки що не досліджувалися, тому актуально розглянути їхні характеристики в межах прийнятого в бібліотекознавчій літературі поняття «інформаційний продукт», що і є **метою** пропонованої статті.

Термін «інформаційний продукт» у довідковій та бібліотекознавчій літературі має декілька трактувань. Так, згідно з ДСТУ ГОСТ 7.9:2009 (ИСО 214–76) «Система стандартів по информации, библиотечному и издательскому делу. Реферат и аннотация. Общие требования» [ГОСТ 7.9–95 (ИСО 214–76), ИДТ], що діє з 1 грудня 2009 р., інформаційний продукт (продукція) – матеріалізований результат інформаційної діяльності, призначений для задоволення інформаційних потреб громадян, державних органів, підприємств, установ і організацій [6].

ГОСТ 7.0–99. «Информационно-библиотечная деятельность, библиография. Термины и определения» [10] визначає інформаційну продукцію як документи, інформаційні масиви, бази даних та інформаційні послуги, які є результатом функціонування інформаційних систем.

У Законі України «Про інформацію» [15] інформаційну продукцію визначено як матеріалізований результат інформаційної діяльності, призначений для задоволення потреб суб'єктів інформаційних відносин, якими, згідно з цим же Законом, є фізичні та юридичні особи, об'єднання громадян, суб'єкти владних повноважень.

Автори проекту закону України «Про інформаційний суверенітет та інформаційну безпеку України» пропонують вважати інформаційним продуктом матеріалізований результат інформаційної діяльності, документований на будь-якому носії або оголошений публічно та призначений для забезпечення інформаційних потреб користувача. Інформаційні послуги, згідно з проектом закону, – це інформаційна або інформаційно-посередницька діяльність, спрямована на задоволення замовних запитів і потреб користувачів інформаційної продукції [16].

ДСТУ 7448:2013 «Информация и документация. Библиотечно-информационная деятельность. Термины та визначення понять», який набрав чинності з 1 липня 2014 р., визначає інформаційну послугу як надання інформації певного виду користувачеві бібліотеки відповідно до його інформа-

ційного запиту [7, с. 29]. Визначення терміна «інформаційний продукт» у цьому документі не подається.

Найбільш розробленою для сфери інформаційного обслуговування бібліотекознавці вважають терміносистему, запропоновану російською дослідницею В. Брежнєвою [2]. Зокрема, аналіз дефініцій, представлених у фаховій літературі, у тому числі нормативно-правового характеру, і використання досвіду, накопиченого в маркетингу послуг, дав змогу авторці дійти висновку, що доцільно використовувати термін «інформаційна продукція», визначаючи її як кінцевий результат інформаційно-бібліотечної діяльності, спрямований на задоволення інформаційних потреб користувачів і представлений як в матеріальній, так і нематеріальній формах. У тому випадку, коли результати інформаційно-бібліотечної діяльності набувають матеріальної, речовинної форми, вживається термін «інформаційний продукт». Як інформаційні продукти можуть виступати дайджести, аналітичні огляди, бібліографічні покажчики, реферативні журнали і тощо. До складу інформаційної продукції, крім інформаційних продуктів, входять також інформаційні послуги, що не мають речовинної форми (матеріального носія), наприклад усні довідки, консультації бібліографа, видача книг, пошук в Інтернеті тощо.

Ґрунтовне дослідження термінів «інформаційний продукт» та «інформаційна послуга» проведене українськими бібліотекознавцями В. Захаровою та Л. Філіповою [8], які на основі аналізу літератури й досвіду роботи сервісних служб запропонували таку характеристику послуги, як гнучкість, динамічність, можливість прилаштування під індивідуальні потреби користувача. Інформаційний продукт, за їхнім твердженням, представляє собою завершену форму, що є сумою характеристик, які визначають як його функціональне призначення, так і зовнішній вигляд. Зміна характеристик можлива лише в процесі підготовки наступної модифікованої моделі, яка в момент випуску у виробництво також набирає статичну форму.

Дослідниці розмежовують поняття «послуга», «обслуговування» і «продукт», стверджуючи, що обслуговування – це процес, а його результатом може бути послуга або продукт. Послуга – це результат діяльності, а не сама діяльність. Результатом інформаційної послуги є надання користувачу інформаційного продукту.

Водночас автори дослідження констатують, що, хоча в літературі проводиться досить чітка межа між продуктами й послугами, провідною тенденцією обслуговування є дедалі більше їх злиття. У дійсності майже завжди набуття продукту супроводжується супровідними послугами.

В. Захарова та Л. Філіпова вважають доцільним використання такої системи термінів:

– **Інформаційна продукція** – кінцевий результат інформаційно-бібліотечної діяльності, спрямований на задоволення інформаційних потреб користувачів і представлений у вигляді інформаційних продуктів та інформаційних послуг.

– **Інформаційний продукт** – кінцевий результат інформаційно-бібліотечної діяльності, закріплений на матеріальному носії, що уможливорює його багаторазове використання з метою задоволення інформаційних потреб користувачів.

– **Інформаційна послуга** – корисний кінцевий результат інформаційно-бібліотечної діяльності, представлений у нематеріальній формі, спрямований на задоволення інформаційних потреб користувачів, досить часто також і шляхом надання інформаційних продуктів.

При цьому основними характеристиками інформаційних продуктів і послуг виявляються такі:

- корисність;
- тиражування;
- старіння (деактуалізація через появу більш повних і достовірних відомостей);
- адресність (врахування потреб і особливостей тих чи інших груп користувачів);
- наукоємність (створення інформаційного продукту потребує значних витрат інтелектуальної праці на пошук, опрацювання та аналіз інформації);
- незнищуваність (інформаційний продукт зберігає інформацію, яка в ньому міститься, незалежно від того, скільки разів вона була використана. Більше того, ця інформація може бути багато разів тиражована різними користувачами, які мають до неї доступ).

Отже, послуговуючись вищенаведеною терміносистемою, доцільно провести аналіз веб-сайтів та мережевих сторінок бібліотек з точки зору поняття інформаційного продукту, виходячи при цьому з їхніх складових. Так, веб-сайт має власну («фізичну») адресу, регулярні та довідкові дані, зокрема відомості про каталоги, електронні ресурси, бази даних, електронні виставки, наукову та видавничу діяльність, нові надходження, конференції, бібліотечні новини. Веб-сайт має свою пошукову систему, яка дає змогу зорієнтуватися у фонді бібліотеки. При цьому основна частина інформації веб-сайту є незмінною або статичною та підлягає багаторазовому використанню. У міру надходження нової

інформації попередня архівується. Наприклад, на сайті НБУВ (<http://www.nbuv.gov.ua/>) у розділі Центр досліджень соціальних комунікацій представлено архів інформаційно-аналітичних матеріалів Національної юридичної бібліотеки, Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади та Фонду Президентів України. Архів надає доступ до повнотекстових версій випусків бюлетеня оперативної інформації «Резонанс» (з 2010 р.), журналу «Україна: події, факти, коментарі» (з 2011 р.), інформаційного щотижневого бюлетеня «Політичні партії в демократичному процесі» (за 2012 р.), експертно-аналітичного висновку за результатами моніторингу преси «Проблеми ринку праці» (за 2011–2012 рр.), інформаційно-аналітичних бюлетенів «Економічна діяльність: нові орієнтири і ризики» (2013–2014 рр.), «Шляхи розвитку української науки» (з 2011 р.), «Соціальні мережі як чинник інформаційної безпеки» (2013–2014 рр.).

Електронний архів науково-довідкових видань НБУВ станом на січень 2015 р. надає доступ до повнотекстового формату 35 монографій з архівознавства та бібліотекознавства, путівників і довідників, виданих Інститутом архівознавства та Інститутом рукопису НБУВ.

В архіві каталогів і бібліографічних покажчиків можна ознайомитися з повним текстом 102 документів, серед яких наукові каталоги, бібліографічні та анотовані покажчики, довідники-покажчики архівних документів, каталоги колекцій, рукописів тощо.

Окремо представлено збірники архівних документів та археографічні видання, загалом 32 документи, у тому числі збірники документів і матеріалів з історії Національної академії наук України.

Архів науково-методичних посібників містить методичні рекомендації, інструкції, словники книгознавчих термінів, збірники законодавчих актів, нормативних і методичних документів з архівної справи та діловодства, монографії.

У повнотекстовому форматі представлені також наукові фахові видання Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського: періодичні видання – науково-теоретичний та практичний журнал «Бібліотечний вісник» (з 1993 р.) й український реферативний журнал «Джерело» (з 1999 р.); збірники наукових праць – «Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» (з 1998 р.), «Рукописна та книжкова спадщина України» (з 1993 р.), «Українська біографістика» (з 1996 р.), «Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития» (з 2000 р.), «Українсько-македонський науковий збірник» (з 2005 р.), «Слов'янські обрії» (з 2006 р.).

Крім того, сайт НБУВ надає доступ до звітів про наукову та науково-організаційну роботу Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського з 2005 р., звітів про видавничу діяльність НБУВ, архіву щорічних бібліотечних конференцій з 2001 р.

Отже, з огляду на комплексний характер представленої інформації (електронні каталоги, повнотекстові бази даних, інформаційно-аналітичні матеріали тощо), яка може бути використана багаторазово, веб-сайт бібліотеки можна охарактеризувати як **багаторівневий комплексний інтегрований бібліотечно-інформаційний продукт**.

Паралельно зі створенням і підтримкою функціонування сайтів сучасні бібліотеки спрямовують зусилля і на охоплення веб-середовища соціальних мереж, яке для більшості сучасних користувачів є звичним способом спілкування, пошуку інформації, реалізації професійних інтересів. У сучасному комунікативному просторі важливими для розкриття потенціалу бібліотек є такі характеристики функціонування соціальних мереж, як періодичність, інформативність, фінансова доступність, глобальність, демократичність і наявність зворотного зв'язку. Співтовариства, створені в соціальній мережі, – це один зі способів змінити стереотипи щодо бібліотеки як консервативної установи, підняти її престиж, залучити нових користувачів.

Найбільш пристосованою для просування бібліотеки більшість бібліотечних працівників вважають мережу Facebook (<http://facebook.com>). Порівняно з іншими соціальними мережами платформа Facebook привертає увагу бібліотек з огляду на ряд критеріїв: цільова аудиторія ресурсу (старша 14 років), наявність різноманітних груп (спільнот) за інтересами, можливість рекомендувати ту чи іншу інформацію сторінки друзям (обмін посиланнями), високі рейтинги використання порівняно з іншими соціальними мережами тощо.

Водночас багато бібліотек представлені одразу в кількох соціальних мережах. Зокрема, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського забезпечує інтернет-комунікацію зі своїми читачами через мережі Facebook (<https://www.facebook.com/pages/Національна-бібліотека-України-імені-В-І-Вернадського/712692775441557>), «ВКонтакте» (група читачів НБУВ – <https://vk.com/club22008307>), Twitter (за адресою: <https://twitter.com/NBUV/>).

На веб-сайті НБУВ створено посилання, за допомогою якого можна перейти на сторінку бібліотеки в мережі Facebook. Аналогічно можливість переходу з веб-сайту на власні сторінки в соціальних мережах надають усі національні бібліотеки України, про що говорить аналіз

їхніх сайтів. Зокрема, Національна парламентська бібліотека та Одеська національна бібліотека ім. М. Горького представлені сторінками в мережі Facebook; Національна історична бібліотека України має сторінки у мережах Facebook, «ВКонтакте», Google+, YouTube; Львівська національна бібліотека ім. В. Стефаника – Facebook, «ВКонтакте», Twitter; Національна медична бібліотека – Facebook, Google+, YouTube, Twitter; Національна бібліотека для дітей – у мережах Facebook, «ВКонтакте», YouTube, Instagram.

Сторінки бібліотек у соціальних мережах дають можливість удосконалити форми інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів, підвищити його ефективність, забезпечити надання оперативного доступу до нових надходжень, інформування стосовно виставок, конференцій та інших бібліотечних подій. Отже, мережева сторінка бібліотеки задовольняє потреби користувача, тобто відповідає одному з критеріїв інформаційних продуктів.

Бібліотечна сторінка в мережі має й іншу ознаку інформаційного продукту – нею можна користуватися постійно, або багаторазово, причому, на відміну від традиційних бібліотечних продуктів, інформація в яких піддається старінню, інформація мережевої сторінки регулярно оновлюється, тобто користувач завжди має справу з актуальною інформацією. Причому, на відміну від сайту, інформація мережевої сторінки бібліотеки, у випадку, якщо вона одного разу була вподобана користувачем, надходить до нього «самостійно», з'являючись у його стрічці новин, не вимагаючи спеціального входження користувача на сторінку бібліотеки та вивчення ним її оновлення.

На відміну від сайту бібліотеки, який виконує навігаторську функцію щодо фондів бібліотеки, сторінка в соціальній мережі не має пошукових механізмів. Головний зміст інформації бібліотек у соцмережах – новини, часто дубльовані із сайту бібліотеки, анонси, оголошення, повідомлення, звіти та фотогалереї з різноманітних заходів і презентацій, конкурси чи опитування. З огляду на це, специфічною функцією сторінки бібліотеки в соціальній мережі можна вважати керування використанням інформації, тобто спрямування користувача до актуальних, нових, корисних чи цікавих інформаційних продуктів. Відповідно, пріоритетною характеристикою інформаційних продуктів, розміщених на мережевій сторінці бібліотеки, має бути **оперативність**. Зокрема, аносування заходів чи оголошення про зміни в режимі роботи бібліотеки повинні бути завчасними, а реакція на події, заходи, визначні дати не має запізнюватися.

Варто зважати на те, що нині соціальні мережі стають одним з основних, а головне, найшвидшим розповсюджувачем новин. Більше того, повідомлення користувачів соціальних мереж, зокрема відомих політиків і громадських діячів, усе частіше стають матеріалами на сайтах новин. Дослідження компанії CNN, яка проаналізувала поведінку міжнародних читачів щодо вибору каналів отримання новин в Інтернеті, показало, що 43 % новин поширюються через соціальні сайти, зокрема Facebook, Twitter, MySpace і YouTube. Решта способів доставки новинного контенту – використання електронної пошти – 30 %, SMS – 15 % і миттєвих повідомлень (ICQ тощо). Є багато прикладів миттєвого поширення новин у соціальних мережах, що значно випереджають повідомлення традиційних ЗМІ, як українських, так і світових (результати важливих самітів, виборів, наслідки стихійних лих та аварій тощо). Ці тенденції, на думку Л. Чуприни, дають підстави говорити про поширення новинної інформації в соціальних мережах як один з функціональних напрямів їхнього розвитку й, відповідно, оцінювати соцмережі як джерело оперативної інформації в українському інтернет-середовищі [24].

Щоб утримувати цільову аудиторію на сторінці бібліотеки, необхідно постійно підживлювати інтерес до неї, постійно оновлюючи сторінку, викладаючи новий цікавий контент. Таким чином, інформаційні продукти на сторінці стають **мобільними**, такими, що змінюються. Формат контенту вибирається залежно від спрямованості бібліотеки та потреб аудиторії, щоб він був актуальним, спонукав користувачів до спілкування. Очевидно, що категорія читачів значно відрізняється, наприклад, у наукової, дитячої бібліотеки, бібліотеки ВНЗ, спеціалізованих бібліотек, як, скажімо, медичної чи юридичної.

На думку фахівців, оптимальний склад контенту для мережевої сторінки бібліотеки повинен містити 1/3 новинного контенту, 1/3 – корисного, 1/3 – розважального. Якщо в спільноті викладаються лише новини бібліотеки, аудиторія сприймає це як спам і згодом просто перестає їх читати. Тому текстовий формат інформаційних продуктів, розміщених на сторінці бібліотеки повинен супроводжуватися фото-, відео-, аудіоматеріалами. **Різномформатність**, таким чином, сприяє посиленню інтересу користувачів до бібліотеки. Інформативним і цікавим контентом користувачі будуть ділитися на своїх сторінках, рекомендувати своїм друзям. У підсумку про інформаційні продукти бібліотеки зможуть дізнатися більше користувачів, які, можливо, також зацікавляться ними та порадять зробити це своїм друзям і знайомим. Публікації у соціальній мережі повинні бути **регулярними**, щоб онлайн-користувач «зловив хвилю»

періодичності наповнення сторінки бібліотеки та знав наперед, коли на нього чекає нова інформація. Якщо нова інформація часто запізнюється, чи не з'являється взагалі, читачі можуть втратити довіру до бібліотеки.

Одним із чинників популярності сторінки бібліотеки у соціальній мережі є спілкування з її відвідувачами. Тому важливою є **реагентність** сторінки, тобто вчасна відповідь на коментарі, критику чи запитання користувачів, яка показує, що їхні думки та участь у житті бібліотеки важливі. Постійно підтримуючи спілкування з користувачами у спільноті, відслідковуючи позитивні та негативні коментарі та відгуки, своєчасно аналізуючи їх, бібліотека отримує можливість виправляти певні критиковані моменти, покращувати з урахуванням конструктивних пропозицій або залишати незмінним у випадку позитивного сприйняття виставлені на сторінці чи сайті інформаційні продукти.

Для привернення уваги до сторінки бібліотеки у соціальній мережі варто також брати активну участь в обговореннях інших учасників соцмережі, «лайкати» інформацію друзів, репостити вподобану інформацію та бути активним в обговореннях інформаційних продуктів на сторінках бібліотек-партнерів.

Авторами бібліотечних сторінок є бібліотечні працівники, які слідкують за оновленням, пишуть пости, розміщують анонси. Пости на сторінці мають бути грамотними, цікавими, зрозумілими читачу, поєднувати інформативність і лаконічність. Значно покращує сприйняття інформації наявність мультимедійного компоненту – фото, відеоматеріалів, таблиць, схем. На сторінці бібліотеки можуть бути розміщені також цікаві пости користувачів, водночас сервіс мережі дає змогу «посилатись» на джерело, вказати, з якої саме сторінки зроблено перепост. Це своєрідне «посилання» на джерело, з іншого боку, так само, як і в будь-якій статті (продукті) саме бібліотечний працівник визначає, що саме перепостити. Тобто присутня творча складова в організації наповнення сторінки.

Сторінка бібліотеки у соціальній мережі є **інтерактивною**, тобто такою, що постійно поповнюється контентом, створюваним унаслідок комунікації між учасниками мережі. Коментарі, відгуки, оцінки користувачів, розміщені на сторінці бібліотеки в соціальній мережі, особливі та цінні тому, що відображають крізь призму їх особистісного сприйняття виставлені бібліотекою інформаційні ресурси, що є, з одного боку, додатковим індикатором їх важливості, актуальності, а з іншого – одним з показників, що характеризує стан суспільства чи його певної частини.

Можливості використання сучасних інтерактивних технологій у бібліотечно-інформаційному виробництві створили умови для співавторства бібліотеки та користувача, використання в процесі бібліотечного обслуговування інтелектуального потенціалу користувачів, їх залучення в процес інфотворення. Як зазначає В. Бондаренко [1, с. 11], ця тенденція дає змогу говорити про формування інтелектуального користувачького ресурсу як сукупності знань користувачів, які можуть бути використані в інформаційній діяльності бібліотеки.

Отже, бібліотечні сайти та сторінки у соціальних мережах можна визначити як **інноваційний інтерактивний бібліотечний інформаційний продукт**. Виявлені та обгрунтовані автором характеристики таких продуктів, зокрема, оперативність, мобільність, різноформатність, регулярність, реагентність, інтерактивність, у поєднанні з комплексним характером представленої в них інформації, яка може бути використана багаторазово, аргументують доречність трактування веб-сайтів і мережових сторінок бібліотек як **багаторівневого комплексного інтегрованого бібліотечно-інформаційного продукту**.

Література

1. *Бондаренко В. І.* Дистантне інтернет-обслуговування користувачів сучасної бібліотеки (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): автореф. дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій: 27.00.03 / Вікторія Іванівна Бондаренко. – Київ, 2013. – 19 с.
2. *Брежнева В. В.* Информационное обслуживание: продукты и услуги, предоставляемые библиотеками и службами информации предприятий / В. В. Брежнева, В. А. Минкина; СПбГУКИ. – [2-е изд.]. – Санкт-Петербург : Профессия, 2006. – 304 с.
3. *Горовий В. М.* Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс : монографія / В. М. Горовий; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2010. – 360 с.
4. *Гранчак Т.* Бібліотека і політична комунікація : монографія / Т. Гранчак ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2012. – 481 с.
5. *Давидова І.* Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві : монографія / І. О. Давидова ; Харк. держ. акад. культури. – Харків : ХДАК, 2005. – 295 с.
6. ДСТУ ГОСТ 7.9:2009 (ИСО 214–76). Система стандартів по інфор-

маци, бібліотечному и издательському делу. Реферат и аннотация. Общие требования (ГОСТ 7.9–95 (ИСО 214–76), IDT).

7. ДСТУ 7448:2013. Інформація та документація. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять. – Чинний від 2014–01–07. – Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. – 41 с.

8. *Захарова В. І.* Основи інформаційно-аналітичної діяльності [Електронний ресурс] / В. І. Захарова, Л. Я. Філіпова. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 336 с.; Режим доступу: http://pidruchniki.com/1605061653903/informatika/osnovi_informatsiyno-analitichnoyi_diyalnosti – Назва з екрана.

9. *Ільганаєва В.* Аналітика в структурі бібліотечної діяльності / В. О. Ільганаєва // Вісн. Харк. держ. акад. культури: зб. наук. пр. – Харків, 2007. – Вип. 23. – С. 109–117.

10. Информационно-библиотечная деятельность, библиография. Термины и определения: ГОСТ 7.0–99 [Электронный ресурс]. – Изд. офиц. – [Введ. 2000–07–01]. – Минск : Межгосударственный совет по стандартизации, метрологии и сертификации, 1999. – 23 с. – Режим доступа: <http://vsegost.com/Catalog/85/8548.shtml>. – Загл. с экрана.

11. *Кобелев О.* Інформаційно-аналітична діяльність бібліотек України : теоретико-методологічні засади розвитку : автореф. дис. ... д-ра наук із соціальних комунікацій : 27.00.03 / О. М. Кобелев. – Харків, 2013. – 34 с.

12. *Кушнарченко Н. М.* Наукова обробка документів : підручник / Н. М. Кушнарченко, В. К. Удалова. – Київ : Знання, 2006. – 334 с.

13. *Пальчук В.* Бібліотеки в інформаційно-аналітичному забезпеченні органів державної влади: монографія / В. Пальчук ; наук. ред. В. М. Горювий ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2014. – 314 с.

14. *Постельжук О. М.* Інформаційно-аналітична діяльність обласних універсальних наукових бібліотек України: основні напрями діяльності і види інформаційної продукції : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій, спец. : 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство / О. М. Постельжук. – Київ : НБУ ім. В. І. Вернадського, 2013. – 16 с.

15. Про інформацію: Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-ХІІ [Електронний ресурс] : офіц. веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>. – Назва з екрана; Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – С. 650.

16. Про інформаційний суверенітет та інформаційну безпеку України: проект закону України від 12 серп. 1999 р. – [текст № 1207-d]. – Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>. – Назва з екрана.

17. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>. – Назва з екрана.
18. Сайт Національної парламентської бібліотеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nplu.org/>. – Назва з екрана.
19. Сайт Національної історичної бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nibu.kiev.ua/>. – Назва з екрана.
20. Сайт Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lsl.lviv.ua/>. – Назва з екрана.
21. Сайт Одеської національної наукової бібліотеки ім. М. Горького [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://odnb.odessa.ua/>. – Назва з екрана.
22. Сайт Національної наукової медичної бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.library.gov.ua/ru/>. – Назва з екрана.
23. Сайт Національної бібліотеки України для дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chl.kiev.ua/>. – Назва з екрана.
24. Чуприна Л. Оперативна інформація в соціальних мережах: особливості обігу та використання бібліотеками / Л. Чуприна // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2012. – Вип. 33. – С. 507–523.

References

1. Bondarenko, V. I. (2013). Distantne internet-obsluhovuvannya koristuvachiv suchasnoi biblioteki (kinets XX – pochatok XXI st.) [Distant Internet user experience modern library (the end of XX – beginning of XXI century)]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv: Nakovo-vydavnychij tsentr Natsional'noi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernads'koho [in Ukrainian].
2. Brezhneva, V. V. (2006). Informatsyonnoe obsluzhyvanie: produkti i usluhy, predostavliaemie byblyotekami i sluzhbbami informatsii predpriyatiy [Data Services: the products and services provided by libraries and information services companies]. Sankt-Peterburg: Professyia [in Russian].
3. Horoviy, V. M. (2010). Sotsialni informatsiyini komunikatsii, yikh napovnennia i resurs: Monohrafiia [Social information communication, their content and resource: monograph]. Kyiv: Nakovo-vydavnychij tsentr Natsional'noi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernads'koho [in Ukrainian].
4. Hrachak, T. (2012). Biblioteka i politichna komunikatsiia: monohrafiia [Library and political communication: Monograph]. Kyiv: Nakovo-vydavnychij tsentr Natsional'noi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernads'koho [in Ukrainian].
5. Davidova, I. (2005). Bibliotechnne virobnytstvo v informatsiynomu

suspilstvi [Production Library in the Information Society]. Kharkiv: KhDAK [in Ukrainian].

6. Systema standartov po informatsii, bibliotechnomu i izdatelskomu delu. Referat i annotatsyia. Obshchie trebovaniya [System of standards on information, librarianship and publishing. Summary and abstract. General requirements] (2008). HOST 7.9–95 (YSO 214–76), IDT [in Ukrainian].

7. Informatsiia ta dokumentatsiia. Bibliotechno-informatsiina diialnist. Termini ta viznachennia poniat [Information and documentation. Library and information activities. Terms and definitions]. (2014). DSTU 7448:2013. Kyiv: Minekonomrosvitku Ukrainy [in Ukrainian].

8. Zakharova, V. I., & Filipova, L. Ia. (2013). Osnovi informatsiyno-analitychnoi diialnosti [Fundamentals of information and analytical activities]. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury [in Ukrainian]. [www.pidruchniki.com](http://pidruchniki.com/1605061653903/informatika/osnovi_informatsiyno-analitychnoyi_diyalnosti). Retrieved from http://pidruchniki.com/1605061653903/informatika/osnovi_informatsiyno-analitychnoyi_diyalnosti.

9. Ihanaeva, V. (2007). Analityka v strukturі bibliotechnoi diialnosti [Analysis of the structure of the library]. *Visnik Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury – Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture*. Kharkiv, 23, 109–117 [in Ukrainian].

10. Informatsionno-bibliotechnaia deiatelnost, bibliohrafiya. Termini i opredeleniia [Information and library activities, bibliography. Terms and Definitions]. (1999). HOST 7.0–99. Minsk: Mezhhosudarstvennyi sovet po standartizatsii, metrolohii i sertifikatsii. (n.d.). vsegiost.com. Retrieved from <http://vsegiost.com/Catalog/85/8548.shtml> [in Russian].

11. Kobelev, O. (2013). Informatsiyno-analitychna diialnist bibliotek Ukrainy: teoretiko-metodolohichni zasadi rozvitku [Information-analytical activity libraries Ukraine: theoretical and methodological principles of development]. Extended abstract of Doctor's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

12. Kushnarenko, N. M., & Udalova, V. C. (2006). Naukova obrobka dokumentiv: pidruch. [The scientific document processing: a tutorial]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].

13. Palchuk, V. (2014). Biblioteki v informatsiino-analitychnomu zabezpechenni orhaniv derzhavnoi vlady: monohrafiia [Libraries in the information and analytical support of public authorities: Monograph]. Kyiv: Nakovo-vydavnychij tsentр Natsional'noi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernads'koho [in Ukrainian].

14. Postelzhuk, O. M. (2013). Informatsiyno-analitychna diialnist oblasnikh universalnikh naukovikh bibliotek Ukrainy: osnovni napriamy diialnosti i vidy informatsiynoi produktsii [Information-analytical activity regional

universal scientific libraries Ukraine, main activities and types of information products]. Extended abstract of candidate's. Kyiv: Nakovo-vydavnychyj tsentr Natsional'noi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernads'koho [in Ukrainian].

15. Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy vid 2 zhovtnia 1992 r. № 2657–KhII [On information: Law of Ukraine of October 2, 1992 N 2657–KhII] (1992, 2 October). Ofitsijnyj veb-sajt Verkhovnoi Rady Ukrainy, 48, 650 [in Ukrainian].

16. Pro informatsiinyi suverenitet ta informatsiynu bezpeku Ukrainy: proekt Zakonu Ukrainy [On information sovereignty and information security Ukraine: draft Law of Ukraine] (n.d.). www.rada.kiev.ua. Retrieved from <http://www.rada.kiev.ua> [in Ukrainian].

17. Sait Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernadskoho [Site of the National Vernadsky Library of Ukraine]. www.nbu.gov.ua/. Retrieved from <http://www.nbu.gov.ua/> [in Ukrainian].

18. Sait Natsionalnoi parlamentskoj biblioteki Ukrainy [Site of the National Parliamentary Library of Ukraine]. www.nplu.org/. Retrieved from <http://www.nplu.org/> [in Ukrainian].

19. Sait Natsionalnoi istorichnoi biblioteki Ukrainy [Site of the National Historical Library Ukraine]. nibu.kiev.ua/. Retrieved from <http://nibu.kiev.ua/> [in Ukrainian].

20. Sait Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteki im. V. Stefanika [Site of the Lviv National Stefanik Academic Library]. www.lsl.lviv.ua/. Retrieved from <http://www.lsl.lviv.ua/> [in Ukrainian].

21. Sait Odeskoï natsionalnoi naukovoï biblioteki im. M. Horkoho [Site of the Odessa National Gorky Academic Library]. odnb.odessa.ua/. Retrieved from <http://odnb.odessa.ua/> [in Ukrainian].

22. Sait Natsionalnoi naukovoï medychnoi biblioteki [Site of the National Scientific Medical Library]. www.library.gov.ua/ru/. Retrieved from <http://www.library.gov.ua/ru/> [in Ukrainian].

23. Sait Natsionalnoi biblioteki Ukrainy dlia ditei [Site of the National Library of Ukraine for Children]. chl.kiev.ua/. Retrieved from <http://chl.kiev.ua/> [in Ukrainian].

24. Chupryna, L. (2012). Operatyvna informatsiia v sotsialnykh merezhakh: osoblyvosti obihu ta vykorystannia bibliotekamy [Operational information in social networks: characteristics and use of library circulation]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 33, 507–523 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.03.2015.

Nataliya Tarasenko

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Innovative Aspects of Library and Information Industry

The development of library and information production was accompanied by the creation of different types of information products that were improved with the library system. The introduction of the library environment technology Web 2.0. information brought production to a new level and laid the foundation for the creation of information products distributed only on the Internet – websites, blogs, pages libraries in social networks. Their research under taken in literature about the library concept of «information product» made it possible to distinguish the author and justify new terminology characteristics websites and pages library network, including efficiency, mobility, different format, regularity, reagent, interactivity. In combination with the integrated nature provided them information that can be used many times, these characteristics argue the appropriateness treatment sites and pages libraries network as an innovative interactive multi-complex integrated library-information product.

Keywords: information production libraries, information product, website library, libraries page in social networks.

Наталія Тарасенко

Национальная библиотека Украины им. В. И. Вернадского

Иновационные аспекты библиотечно-информационного производства

Развитие библиотечно-информационного производства сопровождалось созданием различных видов информационных продуктов, которые совершенствовались вместе с библиотечной системой. Внедрение в библиотечную среду технологий Web 2.0. вывело производство информации на новый уровень и заложило основы создания информационных продуктов, распространяемых только в сети Интернет – сайтов, блогов, страниц библиотек в социальных сетях. Их исследования в рамках принятого в библиотековедческий литературе понятия «информационный продукт» дало возможность автору выделить и обосновать новые терминологические характеристики веб-сайтов и сетевых страниц библиотек, в частности, оперативность, мобильность, разноформатность, регулярность, реагентность, интерактивность. В сочетании с комплексным характером представленной в них информации, которая может быть использована многократно, указанные характеристики аргументируют уместность трактовки веб-сайтов и сетевых страниц библиотек как инновационного интерактивного многоуровневого комплексного интегрированного библиотечно-информационного продукта.

Ключевые слова: информационное производство библиотек, информационный продукт, веб-сайт библиотеки, страницы библиотек в социальных сетях.